

49. Vrees voor partijdigheid rechter bij beoordeling onvrijwillige opname, rechter terecht gewraakt

Karina Rongen

Rechtbank Overijssel 8 augustus 2022

ECLI:NL:RBOVE:2022:2307,

284029 KGRK 337/22

Iedereen heeft recht op onpartijdige rechtspraak. Dat geldt eens te meer in het geval dat een beslissing moet worden genomen over een onvrijwillige opname.

Casus

De achtergrond

Op 22 juli 2022 vindt de behandeling plaats van een verzoek tot verlenging van de rechterlijke machtiging op grond van de Wet zorg en dwang (Wzd) met betrekking tot een 83-jarige man. De advocaat van de betrokkene (hierna: de advocaat) verzoekt voorafgaand aan de zitting, mede namens de zoon van betrokkene, de rechter om het verzoek zonder aanwezigheid van betrokkene te behandelen vanwege de onrust die hierdoor ontstaat bij betrokkene. De zoon van betrokkene geeft aan dat de vorige zitting een zeer traumatische ervaring was voor betrokkene, welke ervaring hij tot op heden niet zou hebben verwerkt. De rechter wijst het verzoek van de advocaat af, nadat hij de specialist ouderengeneeskunde (hierna: de arts) hierover heeft gehoord. De arts geeft aan dat betrokkene altijd onrustig is.¹

Het wrakingsverzoek

De zitting vindt vervolgens in aanwezigheid van betrokkene plaats. Tijdens de zitting raakt betrokkene zeer geïrriteerd, aldus zijn advo-

caat. De advocaat geeft aan dat hij het zeer betreurt dat zijn verzoek is afgewezen en dat hij het jammer vindt dat de rechter zijn signaal niet goed heeft opgepakt, omdat zijn cliënt erg gestrest is en de zitting met veel spanning ondergaat. De advocaat vraagt de arts wat de zorginstelling gaat doen om betrokkene tot rust te brengen. De rechter geeft de advocaat echter geen gelegenheid om deze vraag te stellen, omdat de vraag niets met de rechterlijke machtiging te maken heeft, aldus de rechter. De rechter geeft de advocaat geen ruimte voor een toelichting op de vraag en ook niet voor het stellen van verdere vragen. Daarop vraakt de advocaat de rechter. De rechter berust niet in de wraking.²

Tijdens de behandeling van het wrakingsverzoek door de wrakingskamer licht de advocaat toe dat de door hem gestelde vraag als openingsvraag diende voor vervolgvragen, die zagen op de vraag in hoeverre betrokkene zich actief verzet tegen de opname. Uit de zittingsaantekeningen van de griffier blijkt dat de rechter niet gemotiveerd heeft waarom hij de door de advocaat gestelde vraag niet relevant vond. Ook heeft hij de advocaat niet gevraagd toe te lichten waarom de vraag wél relevant zou kunnen zijn.³

De beoordeling en beslissing

De wrakingskamer overweegt dat het in zaken over rechterlijke machtigingen op grond van de Wzd tot de taak van de rechter behoort om de betrokkene en zijn advocaat de gelegenheid te

¹ Rb. Overijssel 8 augustus 2022, ECLI:NL:RBOVE:2022:2307, r.o. 2.1.

² Idem, r.o. 3.1. en 3.2.

³ Idem, r.o. 4.6. en 4.7.

geven om vragen te stellen aan de arts. De rechter heeft de bevoegdheid om het stellen van irrelevante vragen tegen te houden, maar daar moet hij zorgvuldig mee omgaan. Uit de aantekeningen van de griffier blijkt dat de rechter geen ruimte heeft gegeven voor een toelichting op de vraag en evenmin voor het stellen van verdere vragen.⁴

De wrakingskamer komt tot de conclusie dat zij niet kan vaststellen waarom een beperking in het stellen van vragen hier passend zou zijn geweest. De wrakingskamer oordeelt dan ook dat de rechter de advocaat de mogelijkheid heeft ontnomen om vragen te stellen die hij voor het verweer relevant achtte. Al met al een ongelukkige gang van zaken, waardoor de vrees voor partijdigheid van de rechter objectief gerechtvaardigd is, zo oordeelt de wrakingskamer. De wrakingskamer wijst het wrakingsverzoek dan ook toe.⁵

Relevantie voor de praktijk

Een succesvolle wraking komt zelden voor. Uit cijfers blijkt dat in 2020 er 675 wrakingsverzoeken waren, waarvan er slechts 17 gegrond werden verklaard.⁶ Het met succes wraken van de rechter in de onderhavige zaak is daarom relevant voor professionals die in de praktijk te maken hebben met het psychiatrisch patiëntenrecht: rechters, advocaten en artsen. Wat leert deze uitspraak ons?

Rechters, ga zorgvuldig om met uw bevoegdheid om het stellen van (irrelevante) vragen te beletten, ondanks de wellicht in uw ogen niet-coöperatieve opstelling en houding van de advocaat. Bied de advocaat in ieder geval de gelegenheid om toe te lichten waarom de vraag relevant zou kunnen zijn en vraag uitdrukkelijk wat de betekenis van een antwoord op de vraag zou kunnen zijn voor uw beslissing op het ver-

zoek. Zorg dat de griffier dit ook goed vastlegt in de zittingsaantekeningen.

Advocaten, u behartigt de belangen van uw cliënt. Daarbij hoort ook dat u in de gelegenheid wordt gesteld om vragen te stellen aan de arts. Als de rechter uw vraag niet relevant vindt, dan moet u in ieder geval de gelegenheid krijgen om toe te lichten waarom u de vraag wel degelijk relevant acht.

Artsen, bereid u erop voor dat de advocaat vragen stelt die wellicht op het eerste gezicht niet relevant lijken voor de beoordeling van het verzoek. De rechter moet de advocaat de gelegenheid bieden om deze vragen aan u te stellen. Wees hier vooral op bedacht wanneer de rechter vooraf uw oordeel heeft gevraagd over een verzoek van de advocaat.

Over de auteur

Mr. A.K.M.T. (Karina) Rongen
Advocaat gezondheidsrecht en strafrecht bij
Wybenga|Advocaten en redacteur van JGGZR.

⁴ Idem, r.o. 4.8.

⁵ Idem, r.o. 4.9.

⁶ *Jaarverslag van de Rechtspraak 2020*, rechtspraak.nl